

"Jeugdherinneringen bestormen mij: al die realiteiten,

waarin ik zingend, de Meester lovend en om zijn

genade biddend heb geloofd, ik weet nu dat ze

superieure leugens waren,

poëzie. Dit weten ervaar ik als

troost." Variaties op het

thema god en genot.

Rutger Kopland

Ik herinner mij – ach, al die herinneringen die mij bestormen na deze aanhef, en ik zal er vele noemen, denk ik, want god is een jeugdherinnering voor mij, al weet ik niet welke – ik herinner mij mijn moeder. Ik had namelijk net als *Nijhoff* een gelovige moeder. Ik maakte daarom het volgende gedicht:

DE MOEDER HET WATER

*Ik ging naar moeder om haar terug te zien.
Ik zag een vreemde vrouw. Haar blik was wijd en
leeg, als keek zij naar de verre overzijde
van een water, niet naar mij. Ik dacht: misschien*

*– toen ik daar stond op het gazon, pilsje gedronken
in de kantine van het verpleegtehuis, de tijd
ging langzaam in die godvergeten eenzaamheid –
misschien zou 't goed zijn als nu Psalmen klonken.*

*Het was mijn moeder, het lijfje dat daar roer-
loos stond in 't gras, alleen haar dunne haren
bewogen nog een beetje in de wind, als voer*

*zij over stille waatren naar een oneindig daar en
later, haar God. Er is geen God, maar ik bezwoer
Hem Zijn belofte na te komen, haar te bewaren.*

U zult zich misschien afvragen waarover deze lezing zal gaan. Welnu, dan zult u even geduld moeten hebben tot ik uitgesproken ben. Nu ik hier sta en deze lezing uitspreek weet ik natuurlijk meer dan u over wat ik ga zeggen, maar nu ik zit te schrijven aan deze aanhef ben ik nog zoekende naar een onderwerp. Ik hoop van harte dat ik dat heb gevonden aan het eind van deze lezing, dat ik dan met een gerust hart achter de slotzin een punt durf te zetten. Maar oh, wat ligt die slotzin nog ver weg.

Wat is god, dat lijkt me wel een mooie vraag voor iemand die nog niet weet wat zijn onderwerp is. God is een gat in de markt voor sprekers. Hij/zij, maar laat ik voor het gemak verder maar hij zeggen, hij dus, is dat gat en voorziet daarin. Want wanneer spreken wij van een gat in de markt? Als mensen iets zoeken dat er niet is, terwijl ze niet weten wat dat iets is dat ze zoeken. Een mooier onderwerp kan men zich eigenlijk als spreker niet denken. U zit daar met zijn allen als een enorm gapend gat voor mij, u zoekt iets dat nog niet is gezegd, u weet nog niet wat u zoekt, welnu, de spreker vervult uw verlangen: u wilt genot en ik zal het hebben over god. Op zoek dus naar een onderwerp.

Dit is mijn moeder nu, zo zie ik haar terug. Voor haar bestond er een God, voor haar was de ziel onsterfelijk, voor haar was er een laatste oordeel. De Heer was haar herder, haar zou niets ontbreken, zij zou nederliggen in grazige weiden, gevoerd worden aan rustige wateren, Hij zou haar ziel verkwikken. Zij deelde die droom met een oud-testamentisch herdersvolk, nomaden, uitgeleverd aan de grillen van Moeder Natuur. Ik begrijp best dat daar in die Palestijnse woestijn een prachtig gedicht ontstond, de droom van een eeuwige oase, waar men niet geboren wordt, niet sterft, maar is als een dier in een kudde, behoed, bewaard door een eeuwige herder. Deze voor-